

Dobro za hudo.

(Selko.)

d Sela sem je stopal Kobe. Počasi je hodil — bil je namreč že star. V desnici je imel močno palico — strah predrznim palčavcem in psom, z levico je držal za malho, ki mu je visela čez ramo.

Bilo je prav jesensko vreme. Čez in čez je bilo nebo prepreženo z oblaki, iz katerih je padal droban, komaj viden dež. Od drevja je padalo listje. Za listom list je priplul polagoma na zemljo.

Kobe je pogledal okrog in vzdihnil:

„Jesen je tu.“

Postal je nekoliko in premišljal. Snel je klobuk z glave in se pogladil po beli pleši. Med tem pa je govoril:

„Tudi v mojem življenju je jesen, — ona jesen, ki nima zime, jesen, ki se konča z večno pomladjo.“

In spomnil se je, da mora narediti račun o svojem življenju oni, ki zapusti jesen in odide v večno pomlad. Začel je delati ta račun. Premišljeval je svoje življenje. Pogledal je daleč nazaj, nazaj v one čase, ko je bil še mladenič.

Oče je bil umrl. Starejši brat Janez je prevzel posestvo. Oče mu je izročil tudi obilo denarja v gotovini, s katerim naj bi plačal doto bratu in sestram. On je vedel, kje ima Janez denar.

In šel je v gostilno. Komaj je izpil kozarec vina, ko prisede k njemu gostilničar. Pogovarjala sta se to in ono — naposled sta začela igrati. Ker je imel precej denarja, igrala sta za velike svote. A izgubljal je, vedno izgubljal. In kolikor bolj je izgubljal, toliko večje svote je stavil. Kmalu je bil dolžan 100 goldinarjev. A ni odnehal. Dobiti je hotel toliko, da poravna dolg — zato je igral dalje. A dolg je bil vedno večji.

Igral je celo noč. Ko je nehal, je bil obupan, da bi si bil najraje končal življenje. Gostilničar ga je tolažil:

„Da sem jaz na tvojem mestu, jaz bi si že vedel pomagati. Tako bi bil bogat, da bi mi celo življenje ne bilo treba delati. To se prav lahko naredi.“

„Kako?“ je vprašal nesrečnež.

„Ti veš, kje ima brat denar — vzemi mu ga. Saj oče tako niso pravično razdelili. Tebi so dali borih pet sto, onemu celo posestvo. Kar vzemi mu. On bo lahko živel brez denarja, voli proda, pa ima tristo goldinarjev. Dobili te ne bodo. Gotovo ne bo nihče sumil, da je brat okradel.“

„Ne, ne. Brata in sester ne bom okradel“, tako je vzkliknil obupan.

„Kakor hočeš, kakor hočeš“, hitel je krčmar, „toda jaz pa le hočem imeti, kar mi gre. Kar hitro pripravi! Saj veš, koliko. Osem sto — in še nekaj po vrhu, kar ti pa odpustim.“

Nesrečni igravec je pogledal začuden krčmarja. Nemogoče se mu je zdelo, da bi bilo toliko.

Toda zviti gostilničar je prinesel list, na katerem je bilo napisano:

Francetu Kobe sem posodil: 100 gld., 150 gld. i. t. d. In pri vsaki vsoti je bil podpisan on, da je zares prejel. Seveda, ko je bil nekoliko pijan in res zamišljen v igro, je pisal gostilničar, kolikor je hotel. On je vse potrdil.

Kaj naj naredi? Dota je bila premajhna. A krčmar je povdarjal vedno, da hoče imeti takoj ves denar.

Po dolgem premišljevanju in omahovanju se je odločil, da postane hudo-delec, da oropa rodnega brata.

Vzel je osem sto ter plačal upnika. In trdno je sklenil, da ne bode igral nikoli več. Hotel je popiti le nekoliko vina ter oditi domov. Toda približal se mu je gostilničar, smejal se prikupljivo in govoril:

„No, kaj pa, ko bi še malo poskušala? Ker si prej dosti izgubil — boš sedaj gotovo dobil.“

Upanje, da dobi, da zopet povrne vkradeni denar, ga je zapeljalo in začel je igrati. Dobil seveda ni — ker je krčmar goljufal. Zopet je bil dolžan. Plačal je z Janezovim denarjem. Tako je šlo dalje, dokler ni zginil ves denar — dva tisočaka sta bila.

Ker Janez dolgo časa ni rabil denarja, ni pogledal, ali je še na mestu ali ne.

Ko se je pa možila najstarejša sestra, hotel ji je izplačati doto. Toda denarja ni bilo. — Vzeti je moral na posodo.

Iskati so začeli tatu. Nikdo ne bi bil obdolžil brata Franceta, ko ne bi bili vsi zvedeli, da je bil zadnje čase vedno v gostilni. Zdaj pa so začeli na tihem govoriti o njem. Zvedeli so tudi, da je mnogo igral. Vedno glasneja je bila govorica: Brat je vzal.

Prijeli so ga.

In ni tajil. — — —

Potem so prišla ona dolga štiri leta. Med tesnim zidovjem je sedel kot hudodelec. Dasi sije solnce na pravične in krivične, nanj ni sijalo. V temno sobo z zamreženim okencem niso pridrli njegovi žarki. Tuintam je priletela skozi mrežo kaka muha. Letala je nekoliko po sobi — toda bilo je pretemno zanje, zletela je zopet na solnce.

In bil je zopet sam.

Dolga, dolga kot večnost so bila ta leta, vendar, minila so. Zopet je smel vun, zopet je bil prost. Na obrazu pa se je poznalo, da so bila ta štiri leta tudi huda, težka.

Šel je domov, da bi prosil Janeza odpuščanja. Ali ni dobil brata na domu. Povedali so mu, da je šel po svetu. Kam, ni vedel nihče. Da je plačal doto še dvema sestrama, se je moral še bolj zadolžiti. Tudi pri živini ni imel sreče. Prodal je torej, kar je imel, in šel po svetu.

To so mu povedali ljudje o bratu Janezu.

Sklenil je, da poišče brata, naj velja, kar hoče. Poklekni hoče predenj, povedati mu, da se kesa, in prositi ga, naj mu odpusti.

Zapustil je domači kraj.

Nikjer mu ni bilo obstanka. Ako je preživel šest mesecev v kaki službi na Štajerskem, služil je prihodnjega pol leta gotovo kje na Primorskem. Povpraševal je po bratu, toda nikakega sledu ni dobil. Seveda tudi denarja ni imel mnogo, ker se je vedno premikal.

Tako je delal dolgo časa. Povsod je iskal brata, toda nikjer ga ni dobil.

Oslabele so njegove moči. Delati ni mogel več, prihranjenega tudi ni imel nič, zato je prijel za beraško palico.

Zopet je iskal brata, zopet je prehodil mnogo. Njegov trud ni imel uspeha.

In sedaj ga je dohitela jesen — jesen njegovega življenja. Kmalu, kmalu bo moral stopiti pred Sodnika. Kako rad bi slišal prej še bratove besede: „Odpuščam ti.“

Začel je stopati hitreje, kot bi se hotel podvizati, da najde brata še pred smrtjo.

Za seboj je zaslišal korake. Vedno bliže jih je slišal. Ozrl se je nazaj in dolgo opazoval brhkega mladeniča. Na tihem pa je vzdihnil: „Kakor moj brat pred toliko in toliko leti. Čisto podoben mu je. Taki lasje — take brke — ves obraz — moj Bog, mogoče se mi vendar izpolni želja?“

Mladenič je pozdravil berača in odhitel pred njim. Kobe je stopal za njim. Dasi je šel oni hitro, Kobe ga je dohajal.

Prišla sta v vas. Mladenič je zavil v neko hišo. Kobe je šel za njim.

Prosil je miloščine in se skrbno oziral po sobi. V zapečku je sedel star mož. Kobe ga je gledal in srce mu je poskakovalo veselja, da je došel do svojega cilja. Ko je starček spregovoril, je bil prepričan, da je to njegov brat Janez.

Stopil je k njemu in ga prijel za roko, rekoč:

„Janez, ali si odpustil svojemu bratu Francetu?“

Janez ga je takoj spoznal. Stopil je iz zapečka in objel brata. Na nagubanem licu pa se je prikazala solza — in ustnice so šepetale:

„Odpuščam in zopet odpuščam, dasi sem ti že stokrat odpustil.“

France je pogledal hvaležno dobrega brata.

* * *

Janez je pripovedoval, kako je prišel v ta kraj. Nekaj denarja mu je ostalo od domačije, nekoliko si je prislužil. S tem je kupil malo bajto in nekoliko polja. Delal je pridno. Ko se je oženil, dobil je marljivo pomočnico. Prikupila sta zdaj njivo, zdaj pašnik, zdaj travnik. Tudi hišo sta popravila, tako da ni ravno zadnja v vasi.

„Večkrat sem mislil nate, dragi France. Skrbelo me je, kje si, kako se ti godi? Ako bi bil v pomanjkanju, rad bi ti bil pomagal. No, zdaj, ko si prišel, ne boš več zapustil moje strehe.“

Nato je pripovedoval France o svojem življenju: Kako je igral, kako je bilo v ječi, kako ga je iskal, kako je spoznal njegovega sina in mu sledil.

France je ostal pri Janezu.

Toda jesen njegovega življenja se je bila že oglasila. Ječa, veliki napori pri delu, revščina, mraz in lakota za časa beračenja — vse to je bilo izpodkopalo njegovo zdravje.

Vlegel se je in vstal ni več. Poslali so mu po duhovnika. Prišla je ločitev.

„Moj brat, kako si dober! Kako lepo si mi povračeval dobro za hudo.“

S temi besedami se je poslovil od Janeza. Kmalu nato je stal pred najpravičnejšim Sodnikom. In kakor mu je odpustil njegov brat stokrat in stokrat, tako mu je odpustil gotovo tudi nebeški Sodnik.

Begun.

(Povest. — Spisal Kočarjev Jože.)

(Konec.)

osilo je bilo kmalu spleteno. Kmetje položé nanj ranjenca, ga vzdignejo na krepka ramena in začno počasi stopati proti domu.

Že pridejo do hiše in ravno mislijo vstopiti, ko jim nenadno Jože zastopi pot ter jezno reče:

„Kaj nosite v hišo tega potepuha? Pustili bi ga tam v gozdu, kjer se je vedno potikal! V svoji hiši ga že ne maram.

Tja ga nesite v listnjak. Tam naj leži!“

S temi besedami odide v hišo.

Možje so bili nevoljni radi tega trdega ravnanja in govorjenja, a vendar neso Toneta v listnjak in tam ga položé v listje.

„Ali čem iti k Jožetu, da naj gre, ker ima konje edini v vasi, v trg po duhovna?“

„Le pojdite!“ ji odvrne Tone.

Res stopi ona v hišo in nagovori Jožeta:

„Jože, brat te prosi, da bi mu šel po duhovna v trg, ker imaš konje. Stori to, če imaš količkaj srca!“

A varala se je dobra starka, ko je mislila, da bo dobila to, česar je prosila! Zasmehljivo ji Jože odvrne:

„Ha, ha; kaj si neki moj brat izmisli. Še po duhovna naj bi hodil! O, tega pa že ne, nak. Tone naj mi bo hvaležen, da mu pustim ležati na mojem listju. Da bi mu pa še duhovna vozil, o tem naj pa kar molči! Tega ne storim!“

Sedaj pa Urši vzkipi jeza. Trdo mu začne očitati njegovo hudobijo, rekoč:

„O Jože! Še čuje nad teboj pravica božja, še živi stari Bog, ki dobro plačuje in hudo kaznuje. Pomni to, Jože, ker ne veš, kaj se bo zgodilo s teboj in tvojim premoženjem, s katerim se tako ponašaš!“